FUNDACJA LOTTO im. H. KONOPACKIEJ

Fundacja Aktywizacja Bez Granic

Безбар'єрність
Bezbariernist

Доступність і підтримка для людей з інвалідністю

Практичний посібник
для іноземців у Польщі

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ ПОСІБНИКОМ?

Ви маєте труднощі у повсякденному житті через вік, хворобу, інвалідність або травму? Цей посібник для вас. Він допоможе вам дізнатися про свої права та знайти відповідну допомогу.

У посібнику ви можете швидко знайти інформацію про доступність, повідомлення про перешкоди (бар'єри), отримання довідки про інвалідність, виплати та установи, які надають допомогу. Тут ви також знайдете посилання та QR-коди на офіційні вебсайти державних установ. Вони вказують актуальну та перевірену інформацію.

Дізнайтеся про свої права
Дізнайтеся, що таке доступність і чого ви можете вимагати від державних установ та компаній.

Повідомте про перешкоди (бар'єри)
Дізнайтеся як ефективно діяти, якщо ви не можете увійти до будівлі, скористатися вебсайтом або вирішити свою справу.

Отримайте довідку про інвалідність
Дізнайтеся крок за кроком, як отримати польську довідку про інвалідність.

Знайдіть підтримку
Дізнайтеся, до яких установ і центрів звернутися по фінансування, допомогу, обладнання або допомогу асистента.

ЩО ТАКЕ ДОСТУПНІСТЬ?

Доступність – це рівні можливості для кожного.
Це означає, що кожна людина, незалежно від ступеня інвалідності, може самостійно та безпечно користуватися будівлями, послугами та інформацією.

Три види доступності

1. **Архітектурна (Будівлі та простір)**: ви можете без перешкод увійти до будівлі, дістатися до кожної кімнати та безпечно пересуватися.

2. **Інформаційно-комунікаційна (Комунікація та контакт):** ви можете легко порозумітися з працівником установи та зрозуміти інформацію. Ви також можете обрати доступну для вас форму контакту, наприклад: мову жестів.

3. **Цифрова (Інтернет і документи):** ви можете користуватися вебсайтами, застосунками та документами на комп'ютері або телефоні, зокрема за допомогою програм екранного читання.

!

Важливо!

Вам не потрібно мати довідку про інвалідність, щоб користуватися правом на доступність.
Це право захищає кожного, хто має особливі потреби, зокрема людей похилого віку, людей після нещасних випадків, вагітних жінок або батьків із дитячими візочками.

Що таке перешкоди (бар’єри)?

Бар’єри – це перешкоди, які унеможливлюють або ускладнюють самостійне виконання повсякденних дій. Найпоширеніші з них:

Архітектурні бар’єри: сходи без пандуса або ліфта; занадто вузькі коридори та двері; відсутність зрозумілих інформаційних табличок у будівлі; відсутність безпечного шляху евакуації.

Цифрові бар’єри: форми на вебсайтах, які неможливо заповнити лише за допомогою клавіатури; PDF-документи, які неможливо прочитати за допомогою програми екранного читання; зображення без альтернативних описів (alt); відео без субтитрів; занадто дрібний шрифт і слабкий контраст.

Інформаційно-комунікаційні бар’єри: відсутність перекладача мови жестів в установі; відсутність можливості вирішити справу електронною поштою або SMS; написання офіційних листів складною, незрозумілою мовою.

ЯКІ НОРМИ ЗАХИЩАЮТЬ ВАШІ ПРАВА?

Ваші права ґрунтуються на польських та міжнародних нормативних актах.

Закон або документ	Чого стосується?	Відколи діє?
Закон про професійну та соціальну реабілітацію	Визначає правила видачі довідок про інвалідність, а також підтримує працевлаштування та реабілітацію працівників.	з 1 січня 1998 року
Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю	Гарантує повну участь людей з інвалідністю в суспільному житті на рівних правах і забороняє дискримінацію.	з 25 жовтня 2012 року
Положення про технічні умови будівель	Визначає технічні правила будівництва, наприклад вимоги щодо пандусів, ліфтів і ширини дверей.	з 16 грудня 2002 року
Закон про забезпечення доступності для осіб з особливими потребами	Покладає на державні установи, школи та лікарні обов'язок забезпечувати доступні будівлі та зрозумілу комунікацію.	з 20 вересня 2019 року
Закон про цифрову доступність вебсайтів і застосунків	Державні установи повинні забезпечувати доступність вебсайтів, мобільних застосунків і документів.	з 23 травня 2019 року
Польський акт про доступність (PAD)	Зобов'язує приватні компанії адаптувати визначені продукти та послуги до потреб усіх клієнтів.	з 28 червня 2025 року

Кого стосуються ці обов'язки?

- **Державні установи (установи, школи, поліклініки)** – повинні усувати наявні бар'єри та забезпечувати повну доступність.
- **Підприємці (приватні компанії)** – повинні адаптувати продукти та послуги, визначені законодавством.
- **Ви** – як громадянин і споживач – маєте повне право вимагати дотримання цих правил.

ПОЛЬСЬКИЙ АКТ ПРО ДОСТУПНІСТЬ (PAD)

Польський акт про доступність (PAD) запровадив обов'язки щодо доступності для приватних компаній. Завдяки цьому цифрові продукти та послуги стануть простішими у використанні.

Продукти, на які поширюється PAD

- Комп'ютери та смартфони,
- Банкомати, термінали для внесення готівки та квиткові автомати,
- Пристрої для читання електронних книг,
- Платіжні термінали та пристрої для реєстрації (наприклад, в аеропортах),
- Мережеві пристрої (наприклад, модеми, роутери).

Послуги, на які поширюється PAD

- Інтернет-магазини (електронна комерція),
- Інтернет-банкінг і банківські застосунки,
- Електронні книги (e-book),
- Купівля квитків і перевірка розкладів руху онлайн,
- Мобільний зв'язок і повідомлення,
- Доступ до стримінгових сервісів і цифрового телебачення.

Що це означає?

Кожен етап користування послугою має бути доступним. Наприклад, в інтернет-магазині ви повинні мати можливість знайти товар, додати його до кошика та оплатити замовлення лише за допомогою клавіатури.

Більше про Польський закон про доступність:

ЧОГО ВИ МОЖЕТЕ ОЧІКУВАТИ ВІД ОРГАНУ АДМІНІСТРАЦІЇ АБО ІНШОЇ УСТАНОВИ?

Адміністративні установи, школи, лікарні та інші державні заклади повинні забезпечувати доступність. Ви маєте право очікувати:

Доступної будівлі: входу без сходів (пандус або ліфт), зрозумілих позначень, вільного входу з собакою-поводирем та безпечних процедур евакуації.

Доступної комунікації: можливості вирішити справу письмово (електронною поштою, SMS, ePUAP), скористатися послугами перекладача мови жестів (також онлайн) або отримати підтримку асистента.

Доступного вебсайту або застосунку: державна установа також повинна опублікувати декларацію доступності. У ній ви знайдете інформацію про доступність вебсайту або застосунку та контактні дані.

ЩО ВИ МОЖЕТЕ ЗРОБИТИ, ЯКЩО ПОМІТИТЕ БАР'ЄРИ?

Якщо ви зіткнулися з бар'єром у державній установі або на її вебсайті, подайте заяву про його усунення.

Крок за кроком:

1. Заповніть відповідний документ

- Якщо проблема стосується будівлі або обслуговування – подайте заяву про забезпечення архітектурної або інформаційно-комунікаційної доступності (офіційне прохання про усунення бар'єру).
- Якщо проблема стосується вебсайту або застосунку – подайте запит щодо забезпечення цифрової доступності (офіційне прохання про виправлення вебсайту).

2. Надішліть документ до відповідного місця

Подайте його до державної установи, яка відповідає за будівлю, послугу, вебсайт або застосунок.

3. Надайте необхідну інформацію

Вкажіть свої контактні дані. Докладно опишіть, у чому полягає перешкода. Вкажіть, яких заходів для усунення перешкоди необхідно вжити.

4. Слідкуйте за термінами

- Установа має 14 днів на усунення бар'єру в будівлі або на шляху до неї.
- Власник вебсайту має 7 днів на усунення цифрового бар'єру (на сайті або в застосунку).
- Якщо установа не може забезпечити доступність у цей термін, вона повинна повідомити вас про це. Кінцевий термін не може перевищувати 2 місяців з дня подання звернення.

Що робити, якщо установа не допоможе?

- **У разі архітектурних або комунікаційних бар'єрів:** ви можете подати скаргу до Голови правління Державного фонду реабілітації осіб з інвалідністю (PFRON). На це у вас є 30 днів від дня, коли минув строк розгляду справи.
- **У разі цифрових бар'єрів:** ви можете звернутися до Уповноваженого з прав громадян із проханням втрутитися.

А що, якщо ви зіткнетеся з бар'єром у приватній компанії?

1. Подайте скаргу до компанії – підприємець зобов'язаний відповісти протягом 30 днів (максимум 60 днів у складних справах).

2. Повідомте про справу до PFRON (Державного фонду реабілітації осіб з інвалідністю) – якщо компанія не вирішить проблему, ви можете надіслати повідомлення про відсутність доступності Голові правління Державного фонду реабілітації осіб з інвалідністю (PFRON). Таке повідомлення може надіслати будь-хто, у тому числі свідок ситуації. Повідомлення можна надіслати анонімно через урядовий портал.

Ваша проблема	Перший крок	Куди подати?	Строк реагування
Недоступна будівля або комунікація	Заява про забезпечення доступності	Державна установа	**14 днів**
Недоступний вебсайт або застосунок	Вимога щодо цифрової доступності	Державна установа	**7 днів**
Недоступний приватний продукт або послуга (PAD)	Скарга споживача	Приватна компанія	**30 днів**

ПОЛЬСЬКА ДОВІДКА ПРО ІНВАЛІДНІСТЬ

Довідка про ступінь інвалідності може надати вам доступ до різних форм підтримки. Це, наприклад, пільги, дотації, спеціалізоване обладнання та допомога асистента. У Польщі діють різні види довідок.

Довідка про інвалідність

Ця довідка видається дітям віком до 16 років.

Довідка про ступінь інвалідності

Ця довідка видається особам, які досягли 16 років.
У ній вказується один із трьох ступенів:
- легкий ступінь
- помірний ступінь
- значний ступінь

Довідка про призначення пенсії (ренти)

Вона знадобиться вам, якщо ви подаєте заявку на пенсію у зв'язку з непрацездатністю. Ви подаєте заявку до Управління соціального страхування (ZUS) разом із медичною довідкою та медичною документацією. Лікар-експерт оцінює вашу працездатність. На цій підставі ZUS ухвалює рішення щодо призначення пенсії.

Довідка для освітніх цілей

Батьки або повнолітній учень подають заяву до державної психолого-педагогічної консультації. Консультація діагностує потреби учня та визначає необхідну підтримку (наприклад, спеціальне навчання або індивідуальне навчання). Винесене рішення можна оскаржити через куратора освіти.

! У вас є довідка, яка видана в Україні?

Українська довідка не замінює польської довідки про інвалідність. Якщо вам потрібна польська довідка, ви повинні подати заяву та пройти відповідну процедуру в Польщі.

ЯК ОТРИМАТИ ДОВІДКУ?
КРОК ЗА КРОКОМ

Перед поданням заяви

Перед поданням заяви перевірте, чи маєте ви:
- документ, що посвідчує особу;
- номер PESEL (наприклад, зі статусом UKR);
- медичну документацію, що підтверджує стан здоров'я.

Якщо у вас є українська медична документація, підготуйте її переклад польською мовою. Переклад має зробити присяжний перекладач. Завдяки цьому польська комісія з оцінки інвалідності зможе ознайомитися з інформацією про стан вашого здоров'я.

Процедура отримання довідки

Хочете отримати довідку про інвалідність або довідку про ступінь інвалідності? Виконайте ці дії:

1. **Знайдіть за місцем проживання Комісію з оцінки інвалідності**

   Заяву подаєте до повітової або міської Комісії з оцінки інвалідності, яка є компетентною за місцем вашого проживання.

2. **Зберіть та підготуйте документи**

   Вам знадобляться: бланк заяви, копія документа, що посвідчує особу, довідка від лікаря та медична документація.

3. **Зверніться до лікаря**

   Ваш сімейний лікар повинен заповнити довідку про стан вашого здоров'я.

! **Важливо!** Довідка дійсна лише протягом 3 місяців від дати її видачі! Заплануйте візит до лікаря так, щоб після отримання довідки одразу подати заяву.

4 **Зберіть історію лікування**

Додайте до заяви копії лікарняних карток, результати обстежень (наприклад, рентген, МРТ, аналізи крові) та висновки лікарів-спеціалістів.

5 **Подайте повну заяву**

Принесіть документи особисто або надішліть їх поштою до відповідного повітового чи міського відділу.

6 **Візьміть участь у засіданні комісії**

Вам повідомлять про дату засідання медичної комісії щонайменше за 7 днів до його початку. Під час засідання лікарі оцінять ваш стан здоров'я.

Через тяжку, тривалу хворобу ви не можете прийти на засідання? Повідомте про це комісію та надайте медичну довідку. Комісія може оглянути вас удома або видати рішення лише на підставі документів.

7 **Отримайте довідку**

Комісія ухвалить рішення протягом 14 днів після засідання.

! **Оскарження: ви не згодні з рішенням?** Ви маєте 14 днів від дня отримання рішення на подання апеляції. Подайте її до своєї повітової комісії, яка передасть справу до воєводської Комісії з оцінки інвалідності.

ЯКУ ПІДТРИМКУ ВИ МОЖЕТЕ ОТРИМАТИ?

Після отримання довідки ви можете претендувати на різні форми допомоги

Безкоштовне проживання
Ви можете звернутися з проханням про надання місця проживання в центрі для біженців.

Реабілітаційні путівки (турнуси)
Ви можете отримати дотацію на путівку.

Обладнання та допоміжні засоби
Ви можете отримати фінансування на придбання інвалідного візка, протеза або слухового апарата.

Усунення бар'єрів
Ви можете отримати дофінансування на адаптацію житла (наприклад, будівництво пандуса, ремонт ванної кімнати для облаштування входу без порогів).

Щоденна підтримка
Ви можете отримати доступ до безкоштовних або дешевших послуг особистого асистента та послуг догляду за місцем проживання.

Робота та навчання
Ви можете отримати фінансування на навчання, допомогу в пошуку роботи або адаптації робочого місця.

Фінансові виплати та пільги
Ви можете мати право на допомогу, паркувальну карту, пільгові квитки або податкові пільги.

Важлива примітка! Довідка не означає автоматичного призначення фінансової допомоги або пільги. Для кожної форми підтримки потрібно подати окрему заяву до відповідної установи.

МЕНІ ПОТРІБНА ДОПОМОГА. З ЧОГО ПОЧАТИ?

Щоб отримати допомогу, вам потрібно звернутися до відповідної установи. Дізнайтеся, де шукати підтримку.

Хочете придбати обладнання, усунути бар'єри вдома або поїхати на реабілітаційний курс (турнус)?

Зверніться до PCPR (Повітового центру допомоги родині) або MOPR (Міського центру допомоги родині) у вашому повіті. Ці установи надають фінансування з коштів PFRON (Державного фонду реабілітації осіб з інвалідністю).

Вам потрібен асистент або допомога у повсякденних домашніх справах?

Зверніться до місцевого OPS (Центру соціальної допомоги), MOPS (Міського центру соціальної допомоги) або MOPR (Міського центру допомоги родині).

Шукаєте роботу або хочете здобути нові професійні кваліфікації?

Зверніться до PUP (Повітового управління праці), PCPR (Повітового центру допомоги родині) або дізнайтеся про прямі програми професійної активізації, тобто програми, які допомагають знайти або зберегти роботу.

Хочете перевірити своє право на пенсію (ренту) або допомогу у зв'язку з хворобою?

Зверніться безпосередньо до ZUS (Управління соціального страхування).

Вам потрібна допомога у заповненні заяв?

Допомогу в оформленні документів (наприклад, у заповненні заяви польською мовою) можна отримати в місцевих фондах, неурядових організаціях (NGO) та інформаційних пунктах для іноземців (наприклад, у відділі у справах громадян та іноземців Воєводського управління).

Не знаєте, де шукати допомоги?

Зверніться до CIDON (Інформаційно-консультаційного центру для людей з інвалідністю), який працює при PFRON (Державному фонді реабілітації осіб з інвалідністю). Там ви отримаєте інформацію про доступну підтримку. Працівник також підкаже, до якої установи вам звернутися.

ДЕ ШУКАТИ АКТУАЛЬНУ ІНФОРМАЦІЮ?

Безкоштовні консультації CIDON (Центру інформації та консультування для осіб з інвалідністю) від PFRON (Державного фонду реабілітації осіб з інвалідністю)

Заява про наявність бар'єру у будівлі або комунікації

Як отримати довідку про ступінь інвалідності (для осіб від 16 років)

Заява про наявність бар'єру на вебсайті або в мобільному застосунку

Процедура отримання довідки про інвалідність для дитини віком до 16 років

Втручання Уповноваженого з прав людини (або Клопотання до Омбудсмена про захист прав)

Анонімне повідомлення про відсутність доступності товару чи послуги

Актуальні програми та дофінансування

Інформація для іноземців – перебування та формальності.

Скарга до Голови правління PFRON (Державного фонду реабілітації осіб з інвалідністю) про відсутність доступності

Принципи Польського акта про доступність

ПРО ПУБЛІКАЦІЮ ТА ПРОЄКТ

Fundacja Aktywizacja Bez Granic

Адреса:
Ulica Wilcza 32
00-544 Warszawa

Електронна пошта:
biuro@aktywizacjabezgranic.pl

Вебсайт:
www.aktywizacjabezgranic.pl

Про проєкт

Посібник підготовлено в рамках проєкту:
Dostępność bez barier

Матеріал має лише інформаційний та організаційний характер. Він не є юридичною консультацією або правовим висновком. Умови отримання рішень (довідок), виплат і розмір фінансування регулюються окремими нормативними актами та можуть змінюватися. Перед поданням заяви завжди перевіряйте актуальні вимоги у вибраній установі.

Безкоштовне видання. Наклад: 1000 примірників.
Розповсюдження видання здійснюється працівниками та волонтерами Фонду LOTTO ім. Галини Конопацької.

FUNDACJA LOTTO im. H. KONOPACKIEJ

Fundacja Aktywizacja Bez Granic

#CyberSprawni • • • #CyberMocni
www.cybersprawni.pl